

شناسائی الئیدهای سازند تیرگان در شمال چناران

ریحانه کباری*؛ اسدا... محبوبی؛ محمد حسین محمودی قرائی؛ رضا موسوی حرمی؛ زهره نوروزی

گروه زمین شناسی، دانشکده علوم پایه، دانشگاه فردوسی مشهد

reihanehkobari@yahoo.com

چکیده

سازند تیرگان در برش شترپا واقع در شمال چناران و بخش مرکزی حوضه رسوبی کپه داغ از ۶۰ متر سنگ آهک الیتی و بیوکلستی و مقدار کمی شیل و ماسه سنگ تشکیل شده است. در این تحقیق بر اساس مطالعه ۸۵ مقطع نازک میکروسکوپی، انواع فابریک های الئیدی در این سازند مورد شناسائی قرار گرفته است. الئیدهای مورد مطالعه دارای انواع شعاعی، مماسی، میکریتی شده، اسپاریتی شده و شعاعی - متحدالمرکز هستند که از این میان الئیدهای شعاعی از فراوانی بیشتری برخوردار هستند. بر اساس شواهد موجود، ترکیب اولیه الئیدهای مورد مطالعه از نوع کلسیت با منیزیم پایین بوده است. **کلمات کلیدی:** کپه داغ، تیرگان، شترپا، الئید، بارمین-آپتین، کلسیت با منیزیم پایین.

Ooids Identification in Tirgan Formation, North Chenaran

Abstract

Tirgan Formation in the Shotor Pa section, locating in the North of Chenaran and Central part of Kopet-Dagh sedimentary Basin consists of 60m oolitic and bioclastic limestones and with the minor amount of shale and sandstone. Based on study of 85 microscopic thin sections, the type of ooid fabrics have been identified. The studied ooids are radial, tangential, micritic, sparitic and radial-concentric in which the radial type have more abundant. Based on the existing evidences, the first composition of our studied ooids was low-Mg calcite.

Key word: Kopet-Dagh, Tirgan, Shotor Pa, Ooid, Barremian-Aptian, low-Mg calcite.

مقدمه

الئید ها یکی از متداول ترین اجزاء تشکیل دهنده رسوبات کربناته عهد حاضر و قدیمی هستند که در محیط های مختلفی از جمله محیط های دریایی کم عمق، لاگونی، رودخانه ای و دریاچه ای ایجاد می شوند، اما فراوانی آنها در محیط های دریایی کم عمق و آشفته (مانند تخته گاه باهاما) و آب های دریاچه ای شور (مانند دریاچه بزرگ نمک) بیشتر است (Castle, 1990). الئیدها دارای طیف گسترده ای از لحاظ فابریک و نوع هسته بوده و از قرن نوزدهم موضوع تحقیقات و مباحثات فراوانی بوده اند. علیرغم تحقیقات گسترده در این زمینه هنوز هم در مورد مکانیسم تشکیل این ذرات، ارتباط بین فابریک کانی شناسی آنها و همچنین استفاده از الئید های عهد حاضر به عنوان مشابهی برای الئید های قدیمی، شک و تردید هایی وجود دارد (Chow & James, 1987). برای تشکیل الئیدها، عواملی نظیر وجود هسته، آشفستگی محیط، وجود آب فوق العاده اشباع، درجه شوری مناسب و عدم وجود فرآیندهای نابود کننده دانه ها مورد نیاز است (Flügel, 2004). سازند آهکی - الیتی تیرگان با حفظ شدگی خوب و رخنمون کامل، تنوع قابل توجهی از الئیدها را در برش چینه شناسی شترپا در شمال شهرستان چناران دارا است که این برش در بخش مرکزی حوضه کپه داغ واقع شده است. این سازند در محیط رسوب گذاری کم عمق در بخش داخلی یک رمپ نسبتا پایدار